

sorban is hazánkkal és legfeljebb Európával foglalkozik az esetek túlnyomó részében.

Az alapos és mindenre kiterjedő, pontos bibliográfiát, amelynek a könyvtáros, mint nem földrajzi szakember, igen nagy hasznát veheti referens-szolgálatának ellátása körül, dicséret illeti meg. GR.

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. Megindította: ID. SZINNYEI JÓZSEF. Új sorozat. I. kötet. AACHS—BÁLINT REZSŐ. Budapest, 1939. A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával kiadja a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete. XVI l. + 1248 hasáb. Nagy 8°.

Amikor e kötetet kezünkbe vesszük, talán legszembetűnőbb a benne tárgyalt írók feltűnő nagy száma. Mikor CZVITTINGER DÁVID 1711-ben kiadta az első magyarországi irodalmi életrajz-lexikont, 296 személyt mutat be, hogy a becsmélők előtt igazolhassa: a magyar szellemi életnek is vannak kiváló művelői. Egy fél századdal később, 1766-ban BOD PÉTER *Magyar Athénása* már 528 írónak életét és munkáit sorolja fel, hogy e dicső példák buzdítólag hassanak kortársaira. A tudós piarista HORÁNYI ELEK *Memoria Hungarorum* (1775—77.) és *Nova Memoria Hungarorum* (1792.) című munkáiban rendszeres kutatásainak eredményeképpen már 1200 magyar íróról számol be. A nagy lendülettel gyarapodó magyar irodalmi termelés újabb rendszerezői, FERENCZY JAKAB és DANIELIK JÓZSEF 1856. és 58-ban megjelent kétkötetes munkája már 1509 író sorol fel.

Ezek a munkák azonban minden érdemük mellett is még sok fogyatékoságot mutatnak és főképpen nagyon hiányosak. 1890-ben indította meg az Akadémia ID. SZINNYEI JÓZSEF szerkesztésében a *Magyar írók élete és munkái* című hatalmas sorozatot, amely szakszerűség, megbízhatóság és teljesség szempontjából a maga korában tökéletesnek volt mondható. A 14 kötetes betűrendes bio-bibliográfia 1890 és 1914 között füzetenként jelent meg és összesen 29.553 magyar író életrajzát tartalmazza. SZINNYEI adatgyűjtése azonban már 1890 körül, mikor a kiadása megindult, végleg lezárult és ezen túl az egyes füzetek megjelenésénél csak a nyomtatásban megjelent bibliográfiák és biográfiák, továbbá a neki beküldött életrajzi adatok és az Országos Széchényi Könyvtár cédulacímjegyzéke alapján egészítette ki a meglévő anyagot. Már az utolsó kötet megjelenésekor is szükségesnek látszott egy hasonló sorozat megindítása, hogy az egyre növekedő irodalmi termelést állandóan nyilvántarthassa. A szerkesztésre GULYÁS PÁL kapott megbízást és az eddig megjelent részletek igazolják, hogy nála hivatottabb szakembert nem lehetett volna találni. Huszonöt év óta ennek a fáradságos munkának szenteli egész életét és kitartó mun-

kájával bámulatos eredményt ért el. A most megjelent első kötet 2939 íróról ad felvilágosítást és ezek közül csupán 480 szerepelt SZINNYEINél. 263 új író szerepel a XIX. századot megelőző korokból, a többi mind XIX—XX. századi, nagyrészt ma is élő író.

GULYÁS PÁL a kötet előszavában beszámol arról a sok váratlan nehézségről, amit a reábízott feladat sikeres megoldása jelentett. Aránylag kevés eredménnyel járt a több ízben is közzétett felhívás, hogy az írók közöljék a szerkesztővel életrajzi adataikat és műveik jegyzékét. Ezért túlnyomó részben magának kellett a megjelent munkákat és cikkeket felkutatnia és ezeknek alapján a szerzők életrajzi adatait kinyomoznia. Az Országos Széchényi Könyvtár cédulakatalógusán, a megjelent bibliográfiákon és egyéb könyvészeti közleményeken, továbbá naptárak, egyesületi évkönyvek, püspöki jelentések és iskolai értesítők egész során kívül GULYÁS PÁL feldolgozta 15 budapesti és 25 vidéki napilap 843 évfolyamát, hozzávetőleg 10.906 kötetben, ezenkívül 161 hetilap és folyóirat mintegy 3000 kötetre tehető anyagát.

A napilapokban és folyóiratokban megjelent írásoknak csak műfaját közli a bibliográfia, bár a szerző az utóbbiaknál a fontosabb cikkeket cím szerint is kijegyezte magának. Ezeknek közlése azonban még jobban megnyújtotta volna a munkát. Egyedül Ady-nál tett kivételt, kinek valamennyi megjelent írását cím szerint, pontos megjelenési hellyel 48 hasáb terjedelemben közli, e teljes bibliográfiával páratlan segítséget nyújtva az Ady-kutatóknak.

Talán még több nehézséggel járt a szerzők életrajzi adatainak felkutatása, mert az írók nagy százalékban válaszolatlanul hagyták a személyükre szóló felszólításokat is. Így a szerkesztő kénytelen volt a bejelentőhivatalt, a választók névjegyzékének adréma-levonatát, a Cím- és lakjegyzéket, a Tiszti címtárt és ezekhez hasonló más segéd-eszközöket igénybe venni. Remélhető azonban, hogy ez első kötet megjelenése után, majd többen igyekeznek a szerkesztőnek segítségére lenni életrajzi adatok közlésével.

A közlés formájában GULYÁS PÁL általában követi SZINNYEI mód-szerét. Legelől áll az író életrajza, melynek megírásánál a tömörség és tárgyilagosság szempontja vezette a szerkesztőt. Minden birtokában levő adatot közöl, ami a kutatók szempontjából valaha is fontos lehet, de mellőz minden fölösleges szót és személyes megjegyzést. Az életrajzot követi a szerző műveinek felsorolása, majd a rávonatkozó irodalom és az írásbeli források közlése. SZINNYEIVEL szemben csak az az eltérés, hogy ahol igen gazdag az irodalom, ott tárgykörökre bontott fejezetekben közli.

Az előszó ismerteti azokat a szempontokat, amelyek a szerkesz-

tőt az álnevek, a szerzetesi nevek, a névmagyarosítások és a különbözőképen írott nevek közlésénél vezették. E beszámoló keretében nem lehet mindegyiket részletesen ismertetni, de külön figyelmet érdemel állásfoglalása, hogy a férjezett nőírókat mindig leánykori nevük alatt veszi fel és a férj, esetleg férjek nevén csak utalást találunk. Ezt a szempontot tekintetbe kellene venni már a munkák megjelenésénél és általánosítani a könyvtárak katalógusaiban is.

A magyar tudományos élet régóta várta a *Magyar írók* új sorozatának megindulását, de a kiadás terve hosszú éveken át sok viszontagságon ment keresztül. Hála és köszönet illeti meg mindazokat, kik most lehetővé tették e kötet megjelenését, de elsősorban íróját, GULYÁS PÁLT, ki ezt a hatalmas munkát ilyen kitűnő szaktudással és fáradságot nem ismerő lelkiismeretességgel oldotta meg, nagy örömeire és könnyebbségére minden kutatónak és könyvtárosnak.

HANSKARL ERZSÉBET.

Bay Ferenc: Könyvtárpolitikánk célkitűzései. Győr, 1939, Baross-ny. 19 + 1 l. 8°. (Klny. a Győri Városi Közkönyvtár Évkönyvéből.) — *Győri könyvtárstatisztikai tanulmányok.* Győr, 1939, Baross-ny. 11 + 1 l. 8°. — *Beszélgetés könyvekről, könyvtárakról.* Győr, 1939, Baross-ny. 14 + 2 l. 8°.

Az első, izléses borítólappal ellátott füzet szerzőnek a győri Városi Közkönyvtár első évkönyvében megjelent cikkét tartalmazza, különlenyomat alakjában; tartalmát az Évkönyvvel kapcsolatban már ismertette SUPKA ERVIN a Magyar Könyvszemle 1939. évi III. füzetében.

A második füzetben a szerző statisztikai adatokat közöl a győri Városi Közkönyvtárnak a legutóbbi néhány évben kifejtett jelentékeny és anyagi lehetőségeihez képest feltűnően szép működéséről, különös tekintettel a könyvtár szociális hivatására, a füzet második részében pedig újszerű kísérletről számol be: a városi adóösszeírással kapcsolatban adatokat gyűjtetett a magánosok tulajdonában levő kisebb-nagyobb könyvtárakra vonatkozólag és ezek alapján vizsgálja Győr város szellemi arculatát. Az adatok feldolgozása során kiderült, hogy Győrben magánszemélyek tulajdonában közel 144.000 kötet könyv van, ebből is legtöbb a köztisztviselők és tanárok birtokában; utánuk még a magántisztviselők és az orvosok szerepelnek nagyobb könyvtárakkal. Érdekes még megemlíteni, hogy a legnagyobb győri magánkönyvtár csaknem tízezer kötetre rúg és még jó egynehány tartalmaz többezernyi kötetet. Végül igen helyesen jegyzi meg BAY, hogy adatgyűjtése még érdekesebb volna, ha más vidéki városokban is végeztek volna már ilyeneket és adatait ezekkel össze lehetne hasonlítani. Így általánosabb következtetéseket is lehetne belőlük levonni a vidéki városok lakosainak műveltségére és szellemi életére vonatkozólag.